

U gaf mij schouder om ze op te halen

Veertig zeer korte
overpeinzingen
over angst en God

Stephan de Jong

© 2015 Uitgeverij Meinema, Zoetermeer
ISBN 978 90 211 4388 0 / NUR 700;708

Alle rechten voorbehouden

www.uitgeverijmeinema.nl

Boekverzorging: Karel Oosting

De herkomst van de opgenomen citaten vindt u achter in dit boek. Mocht u menen rechten te kunnen doen gelden, dan verzoeken wij u contact op te nemen met de uitgever.

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk Forest Stewardship Council® (FSC®) draagt. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

1

U redt mij niet

*‘Op veel punten ben ik het met atheïsten eens,
vaak bijna op ieder punt – behalve in hun geloof
dat God niet bestaat.’*

(TOMÁŠ HALÍK)

God, ik denk dat menig atheïst blij is met U. U houdt zich knap verscholen. Misschien doet U weleens wat, maar niemand ziet het. Er wordt wat afgebeden door mensen in hun vele angsten. Als alles goed afloopt, zou dat uw wil kunnen zijn. Regelmatig loopt het niet goed af. Geldt dan ook dat uw wil geschiedde? Elke uitkomst zou ik uw wil kunnen noemen, maar zo loopt het woord 'wil' leeg. U valt dan samen met het noodlot. U vervaagt tot niets. Begrijpt U dat veel mensen daarom het geloof van hun jeugd ergens op de afdeling nutteloze herinneringen hebben gezet?

Dat had Hans ook gedaan. Toen hij ongeneeslijk ziek werd, haalde hij het geloof toch weer tevoorschijn. Een scepticus is ook maar een mens. Hij begon te bidden en vond er rust in. Zijn vertrouwen in U groeide stapje voor stapje. Na enkele negatieve uitslagen bleek er toch een operatie mogelijk. Vol vertrouwen ging hij de operatiekamer in. Een complicatie maakte aan alles een eind.

Dit verhaal kan ik U in vele variaties vertellen. Er zit een gat in die verhalen. Dat gat bent U. Doet U eigenlijk weleens wat? Ik zie het niet. Mogelijk bent U ertoe in staat. Ook daar weet ik niets van.

In gedachten scheer ik langs het atheïsme. Toch, ik vertrouw nog altijd op U. Heel anders dan vroeger. De ervaring dat U nabij bent, maakt dat ik nooit afscheid van U heb kunnen nemen. Het is een nabijheid die niet iets doet, maar weldoet. En dat doet ertoe, ook al doet U niets. Angst zit in mij. U gaat dieper dan die angst. U redt mij niet van de angst, maar met U red ik het wel.

2

Wie bent U?

*‘We zijn niet op zoek naar een schepper
die zichzelf kan rechtvaardigen.
We zoeken een vriend in tijden van nood,
een wijze rechter in tijden van verwarring,
hoop die onszelf moed geeft in tijden
van wanhoop.’*

(FRANCIS SPUFFORD)

God, U bent tergend afwezig. En misschien is dat maar beter zo, hoe graag ik ook zou willen dat U wat deed tegen mijn angst. Want als U een God bent die ingrijpt en stuurt, wat voor God bent U dan? Als het waar zou zijn dat U de hand hebt in ons leven, hebt U de kankercellen, virussen en meer van dat spul wel erg uit de hand laten lopen.

Ik weet hoeveel theologie er is geïnvesteerd in uw verdediging. Wat in mijn oog verschrikkingen zijn, kan deel uitmaken van een hoger plan, van een omweg naar een hoger doel, van een pedagogisch proces om de mensen te verbeteren of een groeiproces naar een betere wereld.

Maar wat vindt U van dit meisje? Ze was nog geen drie jaar. Meer dan de helft van de tijd had ze in het ziekenhuis gelegen. Hoe vaak was ze geprikt? Hoeveel keer was ze geopereerd? Alleen al bij het zien van een witte jas begon ze te huilen. Vaak was de pijn van haar gezicht af te lezen, al probeerde ze dapper door te spelen in haar bedje. Uiteindelijk bezweek ze, na een lang lijden en een kort leven, dat nauwelijks leven was geweest.

Zou het lijden van dit meisje uw hogere plan waard zijn? En geldt dat dan ook voor Dachau, tsunami's, ALS?

Als U een God zou zijn die dit doet gebeuren, vraag ik me af ik U nog mijn God kunt zijn. En als U het niet doet gebeuren maar laat gebeuren, zou U schuldig zijn aan nalatigheid. Ook dan zou U mijn God niet kunnen zijn.

Diep in mijn hart voel ik echter dat U goedheid bent, pure goedheid. Juist daarom geloof ik dat U niets doet. Alleen zo kunt U de God zijn op wie ik kan vertrouwen.

3

U bent er

*‘Alleen zij die bang zijn
denken dat ze alleen zijn.’*

(SINT CATHARINA)

Angsten, ik ken ze in vele soorten en maten. Het zou mooi zijn als U, God, mij een handje zou helpen. Uw hand is echter nergens te bekennen. De geschiedenis gaat haar gang in een samenspel van natuurkundige wetmatigheid en toeval. En het is maar goed dat U nergens de hand in hebt, want dan zou er bloed aan kleven. U zou schuldig zijn aan het lijden van zo veel onschuldige mensen. Juist omdat ik in uw hart geloof, dat liefde is, geloof ik niet in uw hand. Ik geloof niet in uw doen maar in uw wel-doende aanwezigheid. Uw naam, Jahweh, lijkt het al te zeggen: 'Ik ben er', 'Ik zal er zijn'.

Snijd ik uw mateloze almacht daarmee op de maat van mijn onmachtige verstand? Heb ik zo veel eerbied voor het beperkte verstand dat ik U beperk tot alleen maar een aanwezigheid? Integendeel, ik zeg dit uit eerbied voor U. Mijn verstand is inderdaad beperkt. Ik kan alleen maar over U zeggen wat ik in mijn hart als waar ervaar. Mijn hart gelooft in U als pure goedheid die pure weldaad is.

Uw aanwezigheid is als een wijde horizon om mijn vaak benepen, soms angstige hart. Uw aanwezigheid is stilte waarin beangstigende stemmen verstommen. Ik meen U te horen in de woorden 'Vrees niet'. Ik ontdek dat U er bent als ik nergens ben. Dat als ik aan de grens van de dood sta, uw nabijheid die grens niet kent. Dat als ik innerlijk gebonden ben aan U, ik innerlijk vrij ben. Dat ik door die gebondenheid kan loslaten.

Nee, U overwint mijn angst niet door grote wonderdaden. Door uw nabijheid overwin ik mijn angst. Ik leef mijn leven in vertrouwen, omdat U het met mij leeft.